

УДК 711.553.4 (0) "19"

О. М. Набок

*аспірантка кафедри теорії, історії архітектури та синтезу мистецтв
Національної академії образотворчого мистецтва та архітектури*

МЕТОДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РЕФОРМУВАННЯ ПРИБЕРЕЖНИХ ПРОМИСЛОВИХ ТЕРИТОРІЙ У ЗАКОРДОННІЙ ПРАКТИЦІ

Анотація: у статті проведений аналіз закордонного досвіду реформування промислових територій. Виділено їх основні методи реформування та тенденції.

Ключові слова: методи реформування, тенденції реформування, припортові території, реновація, промислові території, прибережні території.

Вступ. Постановка проблеми. Розвиток міста на етапі постіндустріальних перетворень вимагає перегляду функціонального використання припортових територій. Процеси реформування, реновації, відновлення та включення в нову структуру міського середовища існуючих прибережних промислових територій, стали у світовій архітектурній практиці частиною містобудівної діяльності, починаючи з середини 70-х років XX ст. Найяскравіше процес перетворення припортових територій проявлявся у містах Західної Європи та Америки.

Виклад основного матеріалу. Промислові райони, що були розташовані поблизу водних артерій та знаходилися в центральних районах міста, розглядалися, в контексті реноваційних перетворень, одними з перших. Промислові підприємства, портові споруди, суднобудівні верфі, складські приміщення, поступово набували нового функціонального змісту.

Аналіз закордонного досвіду дозволив виділити та класифікувати методи реформування припортових територій в залежності від ступеня збереження історичної промислової забудови та способу перетворення існуючого урбаністичного ландшафту (рис.1).

Для закордонної практики характерний підхід, який базується на поєднанні старої промислової забудови з сучасними архітектурними композиціями. Інколи індустріальна забудова не тільки надає своєрідності міському ландшафту та відіграє у ньому домінуючу роль, а й створює новий, постіндустріальний ландшафт.

Індустріальний ландшафт – це території, що виникли на індустріальному етапі історії розвитку міста, розкривають усі науково-технічні досягнення та інженерні рішення свого часу, структурно-функціональні особливості

технологічних циклів та їх територіальну організацію, тобто все те, що можна назвати індустріальною культурою.



Рис.1. Методи перетворення прибережних промислових територій.

Серед реноваційних методів, які використовуються у світовій архітектурній практиці, для перетворення прибережних промислових територій, слід виділити:

- максимальне збереження індустріального ландшафту;

- часткове збереження індустріального ландшафту;
- локальне збереження окремих об'єктів;
- повне знесення та перепрофілювання території.

Максимальне збереження індустріального ландшафту.

Визначення даного методу має наступні ознаки:

- індустріальна територія не потребує активного інфраструктурного перетворення;
- історична промислова територія відіграє домінуючу роль в структурі даного міського району;
- промислова територія являє собою історико-культурну та архітектурну цінність;
- історична промислова забудова на ділянці має цілісний композиційний образ та гармонійно поєднується з сучасним міським середовищем, що її оточує;
- локальні функціональні зміни ведуться з урахуванням збереження цілісності існуючого індустріального ландшафту.

На основі даного методу були реформовані такі об'єкти як: порт Пуерто-Мадеро (Буенос-Айрес), бухта Уолш (Сідней), Доки Альберта (Ліверпуль), Ентрепотдоку (Амстердам).

Доки Ентрепот (Амстердам). Територія доків в Амстердамі розділена на кілька витягнутих ділянок вздовж молу та узбережжя. Протяжні портові будівлі перепрофільовані під житлову та комерційну функції. Вся територія складається із зон, об'єднаних між собою пішохідними мостами та озелененням.

Збережений лінійний характер розташування фасадів вздовж берега, але перебудована внутрішня структура корпусів. Для забезпечення необхідного освітлення глибоких будівель (30-40 м.) створена мережа внутрішніх дворів.

Вздовж берега були організовані пішохідні прогулянкові зони з включенням раритетного технічного обладнання. Наприклад, старовинний портовий кран відіграє роль тематичної скульптури. Деілька, найбільш цінних будівель 1750-х р., розташованих на території верфі – музеєфіковано.

Часткове збереження промислової забудови.

- Промислова територія потребує значних інфраструктурних перетворень;
- наявність на ділянці зон «конфлікту» з навколишнім міським середовищем;
- забудова ділянки немає єдиної, цілісної композиції та є нерівнозначною за історико-культурною цінністю;
- нове будівництво на ділянці гармонійно доповнює історичну забудову та не порушує цілісний образ архітектурно-промислового ансамблю.

Даний метод часткового збереження індустріального ландшафту був застосований на таких об'єктах як: історичний порт (Барселона), Коп ван Зюйд (Роттердам), Фрі порт (Копенгаген), Доклендс (Лондон), бухта Сан-Франциско (Каліфорнія), та ін.

Коп ван Зюйд (Роттердам) – півострів на південному березі річки Маас, розташований безпосередньо навпроти центру міста, площею близько 250 га., що використовувався в якості порту з доками, верф'ю та терміналом для океанських лайнерів. Коли в 1960-ті - 1970-і рр. порт був переміщений вниз за течією річки Коп ван Зюйд перетворився на ізольований, погано пов'язаний з центром міста і в значній мірі закритий район, відокремлений складами від річки та залізничними лініями від оточуючих житлових районів.

Програма реформування півострова вирішувала наступні питання:

- сполучення з центром міста району Коп ван Зюйд і більш південних передмість;
- створення поліфункціональної зони (престижне житло, бізнес, громадський транспорт, туристичні та рекреаційні функції);
- будівництво Wilhelminapier – ефектного комплексу висотних будівель, що отримав образну назву «Манхеттен на Маасі»;
- досягнення високої якості проектів усіх будівель і громадського простору;
- використання існуючих історичних будівель-орієнтирів;

Перепрофілювання порту та верфі південного берега ріки Маас об'єднало історичні промислові будівлі з новими житловими кварталами, куди була перенесена основна бізнес-функція центрального району. Вдосконалено транспортні зв'язки та побудований новий міст, що сполучав південний берег з центром міста.

В старих збережених корпусах був створений багатофункціональний центр, до складу якого входять офіси, магазини, спеціалізовані виставки-продажі.

Локальне збереження окремих об'єктів.

- в містобудівному аспекті, промисловий комплекс немає історико-культурної цінності на відміну від деяких будівель, що знаходяться на його території;
- збережені об'єкти перетворюються на активні домінанти загальноміського значення;
- здебільшого повне функціональне перепрофілювання промислової забудови та території;

Прикладами, де застосований метод локального збереження окремих об'єктів, можна вважати: галерею Тейт (Лондон), кабельну фабрику Nokia (Хельсінкі), склади (Гамбург), фабрику (Балтимор).

Кабельна фабрика Nokia (Хельсінкі) була перепрофільована у культурний центр. В ній розміщено художні школи, музеї, радіостанції, танцювальні та музичні студії, галереї та концертні зали. Фасади були збережені. У створенні інтер'єрних просторів було максимально використано первісні елементи внутрішньої структури будівлі.

Повне знесення та перепрофілювання території.

- промисловий район немає історико-культурної та архітектурної цінності;
- промислова зона становить загрозу екології та навколишньому середовищу (шкідливе виробництво, зараження території тощо);
- після знесення, територія повністю змінює свою містобудівну, функціональну та архітектурні складову.
- нове будівництво формується під впливом існуючого міського середовища (сучасних транспортних коридорів, пішохідних зв'язків, навколишньої забудови тощо).

Найяскравішим представником методу повного знесення є *музей Гугенхайма (Більбао)*.

Більбао – місто та муніципалітет на півночі Іспанії, утворене між двох гірських хребтів, століттями забудовувалося вздовж вузької долини річки Нервьон, де розташувалися портові, складські та промислові споруди.

До початку XX століття місто-порт, засноване в 1300 році, перетворилося у великий індустріальний центр, але на початку 70-х років затяжний спад, викликаний зміною географії морських перевезень призвів до втрати основних доходів і місто почало занепадати.

Припортова територія Більбао потребувала фундаментальних перетворень.

Прийняті 1992 року Містобудівна програма та Стратегічний план визначили положення щодо реформування припортової території. Основними з них були:

- звільнення прибережної території від виробничих та портових функцій;
- розвиток транспортної інфраструктури;
- очищення річки та її дна;
- поліпшення ситуації в області освіти, культури та дозвілля.

Винесення портових споруд і корегування мережі основних транспортних комунікацій призвели до того, що Більбао повернув собі річку та її набережні.

В рамках глобальної перебудови Більбао було проведено комплекс серйозних містобудівних перетворень. Удосконалено транспортну та пішохідну інфраструктуру міста. Нові дорожні розв'язки зробили місто зручним транспортним пунктом. У центральній частині міста розбитий парк Ribera, пов'язаний з розташованим по сусідству парком Iturrizar, облаштований трьохкілометровим променадом вздовж річки, від Палацу конгресів до будівлі міської ратуші. Через Нервьон перекинуто пішохідний міст, який з'єднав територію Abandoibarra з університетським комплексом на протилежному березі. В 2000 році був збудований додатковий термінал аеропорту, спроектований Сантьяго Калатравою. В 2002 році в додаток до метро була запущена трамвайна мережа. Ключовим об'єктом Більбао став музей Гугенхайма архітектором якого є Френк Гері.

Такі масштабні перетворення дозволили Більбао стати одним з найпривабливіших міст Іспанії.

Подальший аналіз прибережних промислових територій дозволив визначити тенденції їх функціонального реформування.

За функціональним призначенням слід виділити дві групи: монофункціональні та поліфункціональні. До монофункціональної групи входять об'єкти, які в ході реформування набули лише одної нової функції (бізнес, житлової, культурної, освітньої, спортивної та ін.). До поліфункціональної групи належать об'єкти реформування у закордонній практиці, що включають дві або більше функцій (бізнес, житлова; бізнес, культура; житло, бізнес, культурно-рекреаційну) (рис. 2).

З розглянутих 30 об'єктів, які є прикладами реформування припортових територій встановлено, домінуючою за функціональним призначенням поліфункціональну групу, яка складає 30%. Наступна культурна – 26%, бізнес функція – 11%, рекреаційна – 9%, індустриальні музеї – 8 %, освітня функція – 5%, житлова – 5%.

Висновки. За результатами дослідження встановлено та класифіковано методи реформування припортових територій в залежності від ступеня збереження історичної промислової забудови та способу перетворення існуючого урбаністичного ландшафту. До них належать: максимальне збереження індустриального ландшафту; часткове збереження індустриального ландшафту; локальне збереження окремих об'єктів; повне знесення та перепрофілювання території.

Провідною тенденцією реформування прибережних промислових територій є їх поліфункціональне наповнення (30%).

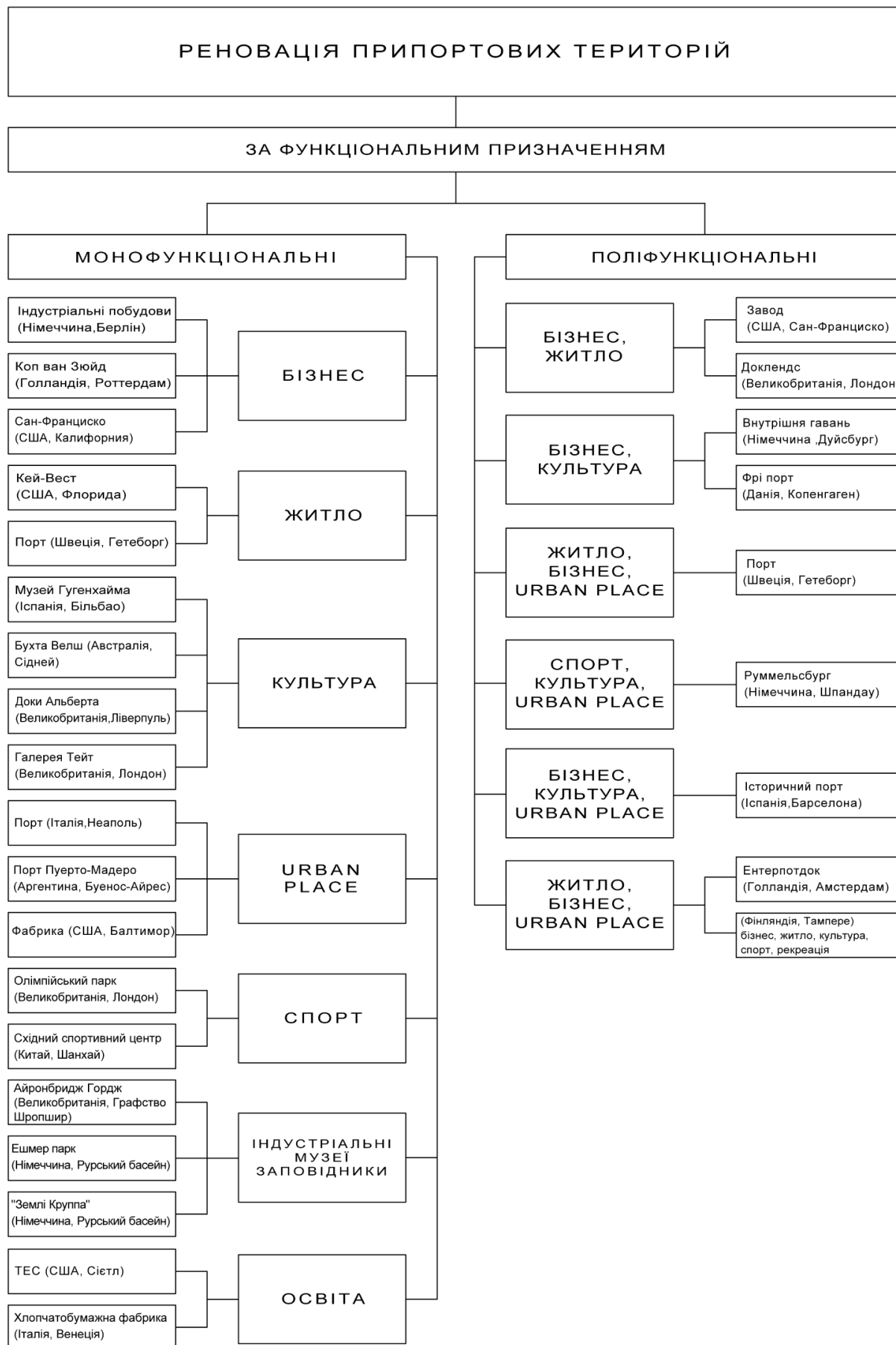


Рис. 2. Реновація припортових територій (за функціональним призначенням).

Література

1. Бабуров В. Фламандский upgrade / В. Бабуров. // Архитектурный вестник. – 2008. – С. 92–99.
2. Давыденко Т. Креативный город. Теория и практика воссоздания постиндустриального города / Т. Давыденко. // А.С.С. – 2009. – С. 74–91.
3. Тютюнник Ю. Г. Охрана и заповедание индустриальных ландшафтов / Ю. Г. Тютюнник. // География и природные ресурсы. – 2006. - № 2.
4. Яковлев А. А. Архитектурная адаптация индустриального наследия к новой функции: дис. канд. арх. наук / Яковлев Андрей Андреевич – Нижний Новгород, 2014.
5. Яременко Н. М. Анализ опыта организации застройки набережных// Перспективні напрямки проектування житлових та громадських будівель. Спеціальний випуск: Збірник наукових праць.- К.: Київ ЗНДІЕП.- 2004. - С. 191-193.
6. Яременко Н. М. Архитектурно - планировочная организация прибрежной застройки приморских городов Украины (на примере г. Одесса) : дис. канд. арх. наук / Яременко Наталья Михайловна – Киев, 2007.
7. Bruttomesso R. Water and industrial heritage / Rinio Bruttomesso., 1999.
8. Industrial revolution. // Architectural Review. – 1994. – С. 8–19.
9. South bank show. // Architectural Review. – 1991. – С. 20–25.

Аннотация

В статье проведен анализ зарубежного опыта реформирования промышленных территорий. Выделены их основные методы реформирования и тенденции.

Ключевые слова: методы реформирования, тенденции реформирования, припортовые территории, реновация, промышленные территории, прибрежные территории.

Summary

This article deals with analysis of foreign experience in reforming industrial areas. Main reforming methodology and tendencies are highlighted.

Keywords: reforming methodology, reforming tendencies, dockside, renovation, industrial areas, waterfronts.